

zwykle prawy, oddany i życzliwy ludziom, wzorowy nauczyciel akademicki i pracownik naukowy, uczynny i przyjacielski.

Dr hab. Elżbieta Dziegieć
Katedra Geografii Miast i Turyzmu
Uniwersytet Łódzki
al. Kościuszki 21
90-418 Łódź

Wpłynęło:
15 lutego 1997 r.

Andrzej Stasiak

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA „WCZORAJ, DZIŚ I JUTRO
MUZEALNICTWA SKANSENOWSKIEGO”,
SIERPC, 31 MAJA – 2 CZERWCA 1996 r.

LA CONFÉRENCE INTERNATIONALE „HIER, AUJOURD’HUI
ET DEMAIN DES MUSÉES DU TYPE SKANSEN”,
SIERPC, 31 MAI – 2 JUIN 1996

INTERNATIONAL CONFERENCE „THE YESTERDAY, TODAY
AND TOMORROW OF OPEN-AIR MUSEUMS”,
SIERPC, 31 MAY – 2 JUNE 1996

W dniach 31 maja – 2 czerwca 1996 r odbyła się w Sierpcu międzynarodowa konferencja nt. „Wczoraj, dziś i jutro muzealnictwa skansenowskiego”. Okazją była 25 rocznica powstania tamtejszego Muzeum Etnograficznego. Od 1987 r. (tj. od momentu połączenia w jeden organizm ze swym oddziałem – Parkiem Etnograficznym) placówka ta nosi nazwę Muzeum Wsi Mazowieckiej i obejmuje swoim zasięgiem przede wszystkim Mazowsze północno-zachodnie.

Muzeum w Sierpcu miało być jednym z trzech projektowanych skansenów na terenie dawnego woj. warszawskiego. Podział administracyjny kraju z 1975 r. przekreślił jednak plany budowy podobnych placówek w Broku nad Bugiem (Puszcza Biała) i w okolicach Kołbieli (Mazowsze południowo-wschodnie). Muzeum Wsi Mazowieckiej stało się więc z konieczności główną placówką skansenowską na Mazowszu (C z e r w i ń s k i 1996). Potwierdzeniem wyjątkowej pozycji muzeum nie tylko w regionie, ale również i w kraju było przybycie na Konferencję ponad 50 gości: pracowników niemal wszystkich skan-

senów w Polsce oraz etnografów z wielu ośrodków uniwersyteckich. Wśród zagranicznych gości był Gunnar Elström (Szwecja) – prezydent Związku Europejskich Muzeów na Wolnym Powietrzu oraz przedstawiciele muzeów w Rum-
siškes (Litwa), Rožnovie pod Radhoštěm (Czechy) i Martinie (Słowacja). Mimo zapowiedzi, nie dojechał reprezentant skansenu w Kijowie.

Uroczystości jubileuszowe rozpoczął dyrektor MWM mgr Jan Rzeszotarski, który w referacie „25 lat Muzeum w Sierpcu” przypomniał pokrótce okoliczności powstania oraz późniejsze dzieje placówki. Następnie zasłużeni obecni i byli pracownicy muzeum zostali uhonorowani licznymi nagrodami, odznaczeniami i wyróżnieniami. Wśród wielu wystąpień okolicznościowych znalazły się także listy gratulacyjne od władz wojewódzkich, biskupa płockiego, lokalnych parlamentarzystów i naczelnych władz PSL.

Po południu uczestnicy Konferencji zwiedzili wystawę „Sierpecka rzeźba ludowa”. W salach wystaw czasowych Muzeum-Ratusza zgromadzono najciekawsze i najbardziej reprezentatywne dzieła regionalnych twórców.

Kolejnym punktem programu było zwiedzanie ekspozycji skansenowskiej. Skansen w Sierpcu położony jest w granicach administracyjnych miasta, na rozległym (60 ha), zróżnicowanym fizjograficznie terenie, u ujścia meandrującej rzeczki Sierpienicy do Skrwy. Plan zagospodarowania przewiduje powstanie trzech wsi, typowych dla dziewiętnastowiecznego osadnictwa na Mazowszu oraz osady karczemnej i młynarskiej, a także zespołu dworskiego (docelowo ok. 150 budynków i ponad 100 obiektów tzw. „małej architektury”). Dotychczas udało się zakończyć prace przy zespole dworskim, osadzie karczemnej (karczma, kuźnia, chałupa kowala) oraz jednej ze wsi – rzędówce (C z e r w i ń s k i 1996).

Przewodnikami po skansenie byli pracownicy merytoryczni muzeum. Zapewniło to z jednej strony fachowy komentarz do prezentowanych zbiorów (zróżnicowanie społeczne i ekonomiczne wsi, chronologia budownictwa wiejskiego na Mazowszu od schyłku XIX w. do lat pięćdziesiątych XX w., tradycyjne zajęcia domowe, obyczaje świąteczne, rzemiosło), z drugiej – umożliwiło wymianę doświadczeń na temat praktycznych problemów organizacji wystaw skansenowskich, hodowli zwierząt w muzeum, stwarzania specyficznej atmosfery wśród zwiedzających itp. Dopelnieniem spaceru po skansenie była degustacja regionalnych nalewek, wiejskiego chleba z masłem lub smalcem oraz wieczorne ognisko na terenie muzeum.

Drugi dzień Konferencji przeznaczono w całości na obrady naukowe. Sesja pierwsza, przedpołudniowa, składała się z sześciu referatów. Jako pierwszy wystąpił przedstawiciel gospodarzy mgr T. Czerwiński z referatem „Skansen przeszłości w przyszłości”. W dalszej kolejności referaty zaprezentowali:

– mgr W. Kawiorski (Sądecki Park Etnograficzny, Nowy Sącz) – „Skansen a miasto”,

– mgr mgr L. Kondratowicz, G. Miliszkievicz (Muzeum Wsi Lubelskiej, Lublin) – „Muzeum wsi a życie codzienne wsi”,

– prof. B. Kopczyńska, mgr M. Niewiadomska (Ośrodek Dokumentacji i Informacji Etnograficznej PTL w Łodzi) – „Dokumentacja w pracy etnografa”,
– dr W. Olszewski (Uniwersytet im. M. Kopernika w Toruniu) – „Założenia Muzeum Etnograficznego przy Uniwersytecie S. Batorego i ich rozwinięcie w pracach Marii Znamierowskiej-Prüfferowej”,

– mgr A. Stasiak (Uniwersytet Łódzki) – „Stan polskiego muzealnictwa skansenowskiego w połowie lat dziewięćdziesiątych i możliwości jego wykorzystania dla celów turystycznych”.

Sesja druga, popołudniowa poświęcona była komunikatom. Przedstawili je:

– mgr M. Brylak-Zaluska (Sądecki Park Etnograficzny, Nowy Sącz) – „System informacji na ekspozycji skansenowskiej”,

– mgr M. Fryza (Wielkopolski Park Etnograficzny, Dziekanowice) – „Czy »ożywianie« ekspozycji służy odkrywaniu prawdy?”

– mgr J. Heidenreich (Górnośląski Park Etnograficzny, Chorzów) – „Znacząca rola skansenów w zagospodarowaniu turystycznym regionów”,

– mgr K. Uszyński (Muzeum Rolnictwa, Ciechanowiec) – „Szczególne walory poznawczo-wychowawcze ekspozycji skansenowskich”,

– mgr A. Mosiewicz (Muzeum Rolnictwa, Ciechanowiec) – „Muzeum Rolnictwa i skansen w Ciechanowcu jako baza badawcza w pracach naukowych i dyplomowych”,

– mgr T. Dzikowski (Muzeum Wsi Kieleckiej, Kielce) – „Gospodarka rolna jako element odwzorowania życia wsi w skansenie”.

Zarówno po pierwszej, jak i po drugiej sesji wywiązała się ożywiona dyskusja. Poruszano w niej przede wszystkim aktualne problemy muzealnictwa, wynikające z nowej sytuacji społeczno-gospodarczej (źródła finansowania działalności muzeum, ochrona skansenów metodą telewizji przemysłowej, zabezpieczenia przeciwpożarowe, komputeryzacja).

Duże zainteresowanie uczestników wzbudziły wystąpienia zagranicznych gości, którzy podzielili się swoimi doświadczeniami w rozwiązywaniu podobnych problemów.

W trakcie wymiany poglądów zwrócono uwagę na pojawienie się w ostatnich latach specyficznej „mody na skanseny”. Coraz szybszy rozwój cywilizacyjny sprawił, iż w krótkim czasie praktycznie zanikło tradycyjne budownictwo drewniane. Unikalność wiejskiej zabudowy znacznie podniosła jej atrakcyjność dla zwiedzających. Dodatkowo dorosli, którzy jeszcze nie tak dawno często wstydzi się obrazu wsi swojego dzieciństwa, dziś z dumą pokazują ją w skansenie swoim dzieciom lub wnukom. Wszyscy zebrani zgodzili się jednak, że aby dotrzeć do szerszej publiczności, konieczna jest skuteczna promocja i reklama. Stąd wynika potrzeba częstych kontaktów z mass mediami, udział w targach turystycznych, organizowanie różnorodnych imprez folklorystycznych. Zwrócono również uwagę na coraz częstsze wykorzystywanie skansenów jako tła i dekoracji przy produkcji filmów fabularnych. W przyszłości, z braku naturalnych plenerów, zapotrzebowanie na tego typu usługi będzie z pewnością jeszcze wię-

ksze. Na zakończenie obrad dyrektor Kaszubskiego Parku Etnograficznego mgr T. Lasowa zaprosiła wszystkich do Wdzydz Kiszewskich na konferencję z okazji 90 rocznicy powstania tamtejszego skansenu.

Trzeciego dnia Konferencji odbyła się impreza folklorystyczna „Niedziela w skansenie”, skierowana głównie do turystów i okolicznych mieszkańców. Oprócz tradycyjnego zwiedzania ekspozycji w chatach i budynkach gospodarczych dużą atrakcją były różne formy „ożywienia” muzeum. Największą popularnością cieszyły się pokazy tradycyjnego rzemiosła i rękodzieła (kowlstwo, wyrób mat słomianych, haft na płótnie i na tiulu, wyrób pisanek i wycinanek, obróbka bursztynu), prac domowych (pieczenie chleba, wyrób masła), występy kapel ludowych, zespołów tanecznych i śpiewających oraz przejażdżki konne wozem, bryczką i w siodle. Swoich entuzjastów miały także stylowa karczma, stragany i kramy odpustowe. O tym, że impreza była potrzebna i wzbudziła duże zainteresowanie świadczyły tłumy zwiedzających. Również i całą Konferencję należy uznać za bardzo udaną. Zasługa to organizatorów, na czele z p. dyrektorem J. Rzeszotarskim i p. G. Czerwińską, którzy dołożyli wszelkich starań, by dopracować najdrobniejsze nawet szczegóły (np. każdy uczestnik otrzymał najnowsze materiały reklamowe i publikacje pracowników skansenu). Organizatorzy obiecali ponadto opublikowanie w najbliższym czasie wygłoszonych referatów w specjalnym, jubileuszowym wydawnictwie. Nie do przecenienia jest również fakt, że Konferencja umożliwiła osobiste kontakty pracownikom różnych skansenów, ułatwiając w ten sposób wymianę poglądów na nurtujące środowisko problemy. Jest to tym bardziej istotne, że w ostatnich latach okazji do podobnych spotkań nie było zbyt wiele.

PIŚMIENNICTWO

C z e r w i Ń s k i T., 1996; *Muzeum Wsi Mazowieckiej. Przewodnik*, Sierpc.

Mgr Andrzej Stasiak
Studium Doktoranckie Geografii
Uniwersytet Łódzki
al. Kościuszki 21
90-418 Łódź

Wpłynęło:
12 stycznia 1996 r.